

TÜRK PATENT ENSTİTÜSÜ E-İMZA UYGULAMALARI

Mustafa ÖZLÜ

Türk Patent Enstitüsü
Bilgisayar Mühendisi
Ankara/Türkiye

Özet—Türkiye’de sınai mülkiyet haklarının tescilini gerçekleştiren tek kamu kurumu olan Türk Patent Enstitüsü, internet üzerinden başvuru sistemine güvenlik ve hukuksal geçerlilik kazandırmak amacıyla elektronik imza ve zaman damgası entegrasyonunu gerçekleştirmiş, Ağustos 2007’de e-imza ile çevrimiçi marka başvurusunu, ardından Ocak 2008’de e-imza ile çevrimiçi patent ve endüstriyel tasarım başvurularını ve Nisan 2008’de mobil e-imza ile marka, patent ve endüstriyel tasarım başvuru uygulamalarını hizmete sokmuştur. Bu makalede Enstitü’nün e-imza uygulamaları, e-imza altyapısı ile e-imzalı başvurulara ilişkin istatistikî bilgilere yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler—E-devlet, E-imza, Mobil E-imza

I. GİRİŞ

Türkiye’de son yıllarda gerek kamu gerekse özel Tsektörde internet üzerinden gerçekleştirilebilecek çevrimiçi işlemlerde önemli oranda artış görülmüştür. Bu gelişmelere paralel olarak çevrimiçi işlemlerin kullanım oranları artmış, artan bu oranlar teknik ve yasal açılardan bir takım sorunları da beraberinde getirmiştir. Burada yaşanan yasal sorunlar noktasındaki eksikliklerin giderilmesi amacıyla ıslak imzaya eşdeğer ve ıslak imza ile aynı sonucu doğuracak elektronik imza kullanımına geçilmiş ve gerek Avrupa’da gerekse Ülkemizde çevrimiçi e-devlet uygulamaların önemli bir kısmında bu entegrasyon gerçekleşmiştir.

Türk Patent Enstitüsü, sınai mülkiyet bilincini ve bilgisini ülke genelinde yaymak, yasal, teknik ve beşeri altyapıyı güçlendirerek, müşteri odaklı, hızlı ve kaliteli hizmet sunmak suretiyle etkin bir sınai mülkiyet sistemi oluşturmayı hedefleyen bir kamu kurumudur. Bu bağlamda müşterilerin sınai mülki haklarının tescillerini daha etkin ve kolay yapabilmeleri, çevrimiçi başvuru sistemine güvenlik ve hukuksal geçerlilik kazandırmak amacıyla elektronik imza ve zaman damgası entegrasyonunun gerçekleştirilmesi için bir dizi teknik çalışmalar yapılmış, bu çalışmalar sonucu e-imza ile çevrimiçi patent, marka ve endüstriyel tasarım başvuru

uygulamaları devreye alınmıştır.[1]

TPE E-imza uygulamaları ile e-imza sahipleri daha önce hiç bir bildirim ihtiyacı duyulmaksızın sahip oldukları sınai mülkiyet haklarının tescil başvurularını internet üzerinden web portalımızın çevrimiçi işlemler bölümünden (online.tpe.gov.tr) e-imzalarını kullanarak çevrimiçi gerçekleştirebilme imkanına kavuşmuşlardır. [2]

II. GENEL BİLGİLER

A) Uygulamalar Hakkında

Türk Patent Enstitüsü E-imza uygulamaları ve uygulama adımları içerisindeki E-imzalama işlemleri kurum içi uygulamalara da entegre bir yapıyla, istemci ve sunucu mimarisine göre, J2EE programlama teknolojisi ile programlanmış ve Oracle veritabanı üzerinde çalışmaktadır.

E-imzalama işlemi, istemci de TÜBİTAK e-imza kütüphanesini kullanan bir Java Applet tarafından gerçekleştirilir. Kullanılan E-imza Applet ile Türkiye’de faaliyet gösteren tüm ESHS sertifikaları desteklenmektedir.

Türk Patent Enstitüsü E-imza uygulamaları aynı zamanda Zaman Damgası hizmetini de desteklemektedir. Zaman Damgaları belli bir verinin belirtilen bir tarihte var olduğunu kanıtlarlar. Zaman Damgası Sunucusu, zaman damgalarını imzalamak için açık anahtar teknolojisini kullanarak, verinin bütünlüğünü ve belirli bir tarihteki varlığını onaylar.[3] Sınai mülki hak başvurularında zaman damgası teknolojisinin kullanımı, tescil önceliğinin belirlenebilmesi açısından büyük önem arz etmektedir.

Türk Patent Enstitüsü E-imza uygulamaları 3 uygulamadan oluşmaktadır:

- 1) E-imza ve Mobil imza ile Marka başvurusu
- 2) E-imza ve Mobil imza ile Patent/Faydalı Model başvurusu

3) E-imza ve Mobil imza ile Endüstriyel Tasarım başvurusu

B) Uygulama İş Akışları

E-imza uygulamaları, Marka, patent/faydalı model ve endüstriyel tasarım başvuruları, açısından iş akışları ve işlem adımları açısından benzerlik göstermektedir. Bu sebeple bundan sonraki bölümlerde başvuru en kapsamlısı olan marka başvurusuna yer verilmesi uygun görülmüştür.

E-imza ile Marka Başvurusu İşlem Adımları

- Başvuruyu gerçekleştirecek olan vekil ya da başvuru sahibi sisteme giriş yapar, varsa ön yazı talebi belirtir,
- Başvuruyu eğer vekil ise vekâletname bilgisini girer,
- Başvuru yapılacak marka adı ve örneği girilir,
- Markanın sahibi/sahiplerine ilişkin bilgiler girilir
- Markanın mal ve hizmet sınıfları seçilir,
- Eğer varsa markanın rüçhan bilgileri girilir,
- Ödemeye ilişkin bilgiler girilir,
- Başvuru dokümanı ön izleme yapılır,
- E-imzalama / Mobil İmzalama işlemi gerçekleştirilir,
- Başvuruya ilişkin başvuru ve evrak kayıt bilgileri görüntülenir, form çıktısı alınabilir.

Bu işlemlerden sonra başvuruya ilişkin başvuru numarası verilmiş, evrak sistemine giriş yapılmıştır. Marka başvurusu için anında, patent ve endüstriyel tasarım başvuruları için bir süre sonra çevrimiçi işlemler sayfasında yer alan dosya takip işlemlerinden dosya durumu takip edilmeye başlanabilmektedir. [2]

E-İmzalı Uygulamalar Kullanıcı Tipleri

- Başvuru şartlarını sağlayan Patent veya Marka Vekilleri
- Başvuru şartlarını sağlayan herhangi bir vatandaş

Sistem gereksinimlerini sağlayan e-imza sahibi her patent/marka vekili veya vatandaş başvuru gerçekleştirebilmektedir. Başvuru gerçekleştirmeden önce yapılması gereken başka bir işlem yoktur. TPE E-imzalı uygulamaları bu yönüyle diğer kurum ve kuruluşlardan farklılık arz etmektedir. Ayrıca yapılan başvuru hiç bir ara işleme girmeden kalmadan direkt evrak sistemine ve oradan da ilgili uygulamaya geçmektedir. Bu da bürokratik/hiyerarşik işlemlerden kaybedilebilecek zamanı kazandırmaktadır. [2]

C) E-imza ve Mobil İmza ile Marka Başvurusu Adımları

Türk Patent Enstitüsü çevrimiçi işlemler sayfası sadece e-imza ile marka, patent, endüstriyel tasarım başvurusu değil, başvurmadan önce araştırma ve başvuru sonrası dosya takibi işlemlerine de imkan tanır.

Şekil 1: Türk Patent Enstitüsü Çevrimiçi İşlemler Sayfası (online.tpe.gov.tr)

Şekil 2: Marka Başvuru uygulaması karşılama ekranı

Marka Başvuru uygulaması karşılama ekranında başvuruya ilişkin yasal geçerlilik hatırlatılır, e-imza sahibi olunabilecek yerler ve başvurunun gerçekleştirilmesi için gereken sistem ihtiyaçları hakkında bilgi verilir. [4]

Şekil 3: Marka Başvuru uygulaması sistem gereksinimleri testi ekranı

Bu test ekranı işlemlerin daha sağlıklı gerçekleştirilebilmesi için istemci bilgisayarından var olması gereken sistem gereksinimlerini kontrol etmekte, ortaya eksik veya yanlış değerler çıkması durumunda uyarı vererek gereksinimleri tekrar hatırlatmakta, işleme devam ettirmemektedir.

Şekil 4: Marka başvuru uygulaması başvuran bilgileri giriş ekranı

Bu ekranda başvuru gerçekleştirecek marka/patent vekili ya da başvuru sahibi sisteme e-posta adresini tanıtmaktadır. Vekil aynı zamanda sistemde kendi bularak ve vekâletname referans numarası ya da vekâletname dosyası yükleme adımları ile vekillik durumunu tanıtmaktadır. Ayrıca başvuru sahibi ya da vekil eğer varsa başvurularına ilişkin ön yazı talebini gene bu ilk adımdan belirtmektedirler.

Şekil 5: Marka başvuru uygulaması marka bilgileri giriş ekranı

Bu ekranda başvuru yapılacak markanın adı ve koruma kapsamı (kelime, şekil, kelime+şekil) müşteri tarafından girilmektedir.

Şekil 6: Marka Başvuru uygulaması marka örneği giriş ekranı

Marka örneği, markanın logosunun örneğini anlatmaktadır. Müşteri bu adımda markasının logosunu imaj dosyasını belirlenen kıstaslara göre sisteme yüklemektedir.

Şekil 7: Marka başvuru sahip bilgileri giriş ekranı

Başvuru sahibi bilgi ekranı marka sahibine ilişkin bilgilerin girişinin yapıldığı ekrandır. Bu ekranda müşteriye ilişkin, TC kimlik, vergi dairesi, vergi numarası gibi servisler aracılığı ile doğrulanacak bilgilerde girilmektedir. Müşteri daha önce TPE'de gerçekleştirdiği

bir başvuru işlemi varsa kendisine verilen TPE sahip kodunun girerek bilgilerin otomatik doldurulmasını sağlayabilir.

Şekil 8: Marka mal ve hizmet sınıfları seçim ekranı

Bu ekranda müşteri markasının tescil edilmesini istediği 45 adet mal ve hizmet sınıflarından dilediklerini seçer, ayrıca 99 kodlu özel sınıfa mevcut sınıflarda yerleştiremediği mal ve hizmetlerini ekleyebilir.

Şekil 9: Ödeme Bildirimi ekranı

Ödeme bildirimi ekranında müşteri yapmış olduğu başvuruya ilişkin başvuru ücreti, ön yazı talebi ve rüçhan talebi ile ilgili ücretlerin ödeme bildirimlerini gerçekleştirmektedir.

15/01/2004 tarih ve 5070 sayılı e - imza Kanunu hükümleri gereğince elektronik ortamda yapılan, patent ve faydalı model başvurularında 10 YTL, endüstriyel tasarım başvurularında 20 YTL ve marka başvurularında 30 YTL toplam başvuru ücretinden indirilir.[2]

Şekil 10: Başvuru bilgileri kontrol ekranı

Bu ekranda müşteri marka başvurusu için girmiş olduğu bilgileri kontrol eder, bilgilerde bir yanlışlık ya da eksiklik varsa geri butonuna tıklar ve gerekli düzeltmeleri yapar. Eğer başvuru bilgilerinde herhangi bir sorun yoksa Elektronik İmzalama ya da mobil imzalama seçeneklerinden kendine uygun olanı seçerek imzalama işlemini başlatır.

D) E-imzalama Adımları ve E-imza Modülü Özellikleri

1) E-imza İşlem Adımları

Şekil 11: Başvuru imzalama ekranı

Bu ekran e-imzalama işleminin gerçekleştiği ekrandır. Müşteri bu ekranda kendisine görüntülenen PDF dokümanı imzalamak için imzala butonuna tıklar.

Şekil 12: E-İmzalama onay diyalogu

Eğer gösterilen PDF dokümanının imzalanmasına onay veriliyorsa evet seçeneğiyle işleme devam edilir.

Şekil 13:Sertifika seçim ekranı

Müşteri sistemden kullanmak istediği sertifikayı seçer. Eğer mobil imza ile başvuruluyorsa telefon numarasını girer.

Şekil 14: E-İmza pin kodu giriş ekranı

E-imzaya ilişkin pin kodu girilir ve böylelikle imzalama işlemi başlar.

Şekil 15: Başarılı bir elektronik imzalama işleminin son ekranı

Bu ekrandaki tamam butonuna tıklandığında başvuru imzalanmış, zaman damgası alınmış demektir. Başvurunun değerlendirmeye alınmasıyla birlikte alındı bilgisi, başvuru numarası ve evrak numarası başvuru sahibi görüntülenir ve başvuru sırasında belirttiği e-posta adresine iletilir.

2) E-imza Teknik Özellikleri

Türk Patent Enstitüsü'nün Internet üzerinden e-imza ile başvuru uygulamalarına elektronik imza ve zaman damgası entegrasyonu özel bir firmanın sağlamış olduğu yazılım bileşenleri ve teknik desteği ile uluslararası standartlar kullanılarak gerçekleştirilmiştir. [CEN (Comité Européen de Normalisation), ETSI (European Telecommunications Standards Institute), ITU (International Telecommunication Union)]

Kurum E-imza uygulamalarında Kriptografik işlemler ve AAA hizmetlerinden faydalanmak için TÜBİTAK e-imza kütüphanesi kullanır. TÜBİTAK e-imza kütüphanesinden elde edilen imzaya ilişkin veriler, başvuru için hazırlanan PDF dokümanına eklenir ve bu doküman müşteriye gösterilir.

Müşteri gördüğü dokümanı elektronik olarak imzalayarak kurum sunucusuna gönderir. İmzalı gelen başvuru formları kurum merkezinde önce doğrulanır. Eksiksiz ve e-imzası doğrulanan başvurular kuruma giriş tarihini kesinleştirmek amacıyla zaman damgası da alarak kaydedilir ve başvuru onaylanarak değerlendirmeye alınır.

E-imzalı dokümanların doğrulanmasında, imza atıldığı tarihteki SİL (Sertifika İptal Listesi)'in kontrolü yapılır. O tarihteki SİL'lere ulaşılabilmesi için, bütün ESHS (Elektronik Sertifika Hizmet Sağlayıcısı)'ler tarafından yayınlanan SİL'ler sistemde depolanır.[1]

Türk Patent Enstitüsü E-imza Uygulamaları 24 Eylül 2008 tarihinde TÜBİTAK UEKAE (Ulusal Elektronik ve Kriptoloji Araştırma Enstitüsü) tarafından hazırlanan E-imza Uygulaması Kontrol Listesi'ne göre yapılan, CWA 14170, CWA 14171[5] ve ETSI[6] 101733 standartlarına uygunluk denetimini başarılı bir şekilde geçmiştir böylelikle TÜBİTAK UEKAE bünyesinde faaliyet gösteren Kamu Sertifikasyon Merkezi'nce E-imza entegrasyonunu gerçekleştirmiş olan kamu kurumları listesine girmiştir.[7]

III. İSTATİSTİK VERİLER

Türk Patent Enstitüsü, proje başlangıcında sadece marka için yıllık 60.000 civarında seyreden marka başvuruların %50'sinin internet üzerinden alınması hedeflemiştir.

TABLO 1
ÇEVİRİMİÇİ PATENT, TASARIM, MARKA BAŞVURU
ADETLERİ
(OCAK-EKİM 2008)

Tarih	Patent	Tasarım	Marka
2008/01	17	27	888
2008/02	8	17	761
2008/03	59	86	1.895
2008/04	71	127	2.586
2008/05	138	122	2.901
2008/06	80	147	2.823
2008/07	92	116	2.677
2008/08	111	110	2.869
2008/09	111	92	2.284
2008/10	85	105	2.612
Toplam	772	949	22.296

Ekim 2008 sonu itibarıyla 772'si Patent, 949'u Endüstriyel Tasarım, 22.296'sı Marka olmak üzere, Toplam 24.017 çevrimiçi başvuru alınmıştır. Yine aynı dönemde toplam 64.826 adet başvuru gerçekleşmiştir. Toplam başvuruların %37'si çevrimiçi gerçekleşmiştir.

Çevrimiçi başvuru sonrası araştırma ve dosya takibi işlemleri de yoğun şekilde kullanılmaktadır. 2008 Ekim sonu itibarıyla 656.052'si Patent, 685.397'si Endüstriyel Tasarım, 14.006.830'u Marka olmak üzere, toplam 15.348.279 araştırma ve dosya takibi yapılmıştır. Aylık ortalama 1.534.000'in üzerinde araştırma ve dosya takibi yapılmaktadır.[8]

Grafik 1: Çevrimiçi marka başvuruları ve toplam marka başvuruları

Yukarıdaki grafikte de görüldüğü gibi çevrimiçi marka başvurularının toplam başvurulardaki oranı, artış eğilimi içindedir. 2008 Eylül ayında bu oran %48 iken, 2008 Ekim ayı sonunda %62'ye yükselmiştir. [8]

IV. SONUÇ

Türk Patent Enstitüsü E-İmza Uygulamaları ile Marka, patent/faydalı model ve endüstriyel tasarım başvuruları artık yakın olan önceliğinde değil teknoloji sayesinde Ülkenin her yerinden herkese eşit imkânlarla sunulabilmektedir. Hem başvuru konusunda teknolojiyen faydalanarak zaman ve para kazancı sağlanmış, hem olası haksızlıklar engellenmiş, hem de kuruma elden

teslim edilen dosya sayısı azaldığından personelin iş yükü hafiflemiştir. Vatandaşlar ile patent ve marka vekillerinin işlerini daha kolay ve hızlı yapabilmeleri için gerekli ortam sağlanmıştır. E-İmza Uygulamaları ile başvurular elektronik ortamda daha ekonomik, anlık izlenebilir, güvenli ve hukuksal geçerli hale gelmiştir. Bununla birlikte vatandaşların kuruma elden teslim veya posta yoluyla ulaştırdığı başvurular da anlık izlenebilir hale gelmiştir.

Ayrıca Enstitü, e-imza kanunu hükümleri gereğince elektronik ortamda yapılan işlemler için uygulanması gereken indirimleri de gerçekleştirerek kullanıcıların başvurularda e-imzayı kullanmalarını teşvik etmiştir. Müşterilerin uygulamayı en iyi şekilde kullanabilmeleri için işlem adımlarını içeren kullanım kılavuzları, sıkça sorulan sorular vb. dokümantasyon sağlanmıştır. Müşterilerle kurulan iyi iletişimin sonucu, müşteriden gelen, uygulama kullanımı sırasında karşılaşılan problemler ile kullanım kolaylığı amaçlı geri bildirimlere ilişkin düzenlemeler kısa sürelerde uygulamaya yansıtılmıştır.

Bütün hizmetlerinde müşteri memnuniyetini ön planda tutarak yaptığı atılımlara bir yenisini daha ekleyen Enstitü; çevrimiçi uygulamalar ile e-kurum olma yolunda önemli bir adım daha atmış, diğer kamu kurumlarına örnek teşkil eder duruma gelmiştir.

Türk Patent Enstitüsü E-İmza Uygulamaları temel olarak teknolojiyen faydalanmak suretiyle zaman, para ve iş gücü açısından büyük kazanımlar sağlamıştır. Bu kazanımlar çevrimiçi e-imzalı uygulamaların gerek kamu gerekse özel kurum ve kuruluşlarca kullanılması, uygulama alanlarının genişlemesiyle Ülke ekonomisine büyük katkılar sağlanabileceğini göstermiştir.

V. KAYNAKLAR

- [1] <http://www.tpe.gov.tr/portal/default2.jsp?sayfa=701> Türk Patent Enstitüsü Haber ve Duyuruları
- [2] http://online.tpe.gov.tr/SSS_Cevrimici.pdf TPE çevrimiçi işlemlerle ilgili sıkça sorulan sorular ve cevapları
- [3] <http://www.kamusm.gov.tr/tr/Hizmetler/Zamandamgasi/> TÜBİTAK UEKAE, Kamu Sertifikasyon Merkezi, Zaman Damgası
- [4] http://online.tpe.gov.tr/Online_Basvuru_Kullanım_Kilavuzu.pdf TPE Çevrimiçi Marka Başvurusu Kullanım Kılavuzu
- [5] CWA 14171 CEN. Workshop Agreements: "Procedures for Electronic Signature Verification".
- [6] ETSI TS 101 733 V1.5.1 (2003-7 12) : "Electronic Signatures and Infrastructures (ESI); Electronic Signature Formats".

[7]

<http://www.kamusm.gov.tr/tr/Kurumsal/Musterilerimiz/>

TÜBİTAK UEKAE, Kamu Sertifikasyon Merkezi, E-İmza Uygulaması Kontrol Listesi

[8] <http://online.tpe.gov.tr/istatistikler.htm> Çevrimiçi

Başvuru, Araştırma ve Dosya Takibi İstatistikleri